

STRUCTURAL INDICES IN SENTENCES FROM MEDIA TEXTS

Reka Suba

Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş

Abstract: Research in the field has agreed that the task of the text creator/speaker is manifested, on the one hand - from the point of view of the information content – in analysis, in deconstruction, on the other hand -from the point of view of text construction - in the construing of the text. The role of the listener is to synthesize, to reconstruct the text as a whole.

In this complex process of communication the content bearer is the sentence, that predicative unit the actual realization of which is unique, one-timed and which links the previous and the forthcoming units of text, adding itself to the overall meaning of the whole.

The text is, thus, a whole, but it consists of parts, namely the text is the combination of the isolated, well-constructed and autonomous constituent parts .

However, these components are not only edited units, but their embedding within the text as a whole is an important feature.

The series of sentences will make a text , and the text will deliver a complete string of thoughts only if the sentences are constructed and edited in the text.

In this study we examine these indicators of constructed-ness in texts belonging to the audiovisual media.

Keywords: communication content, predicative moment, text units, structure, editing

Lingvistul maghiar, membru fondator al Comisiei Lingvistice din cadrul Radiodifuziunii Ungare, László Deme cândva în deceniile '60-'70 a întreprins delimitarea situațiilor de bază ale actului comunicării, aspectele și constituenții săi, precum și valențele lingvistice ale acestora, reflectând în primul rând asupra comunicării publice și asupra comunicării în masă. Conform acestui model rolul redactorului/prezentatorului – din punctul de vedere al conținutului informațional de transmis - într-o parte constă în procesul de descompunere și de analiză, iar pe

de altă parte – în decursul procesului de compunere a textului – în utilizarea procedeelelor de construcție. Astfel, în sarcina auditoriului ar intra reclădirea și sintetizarea conținutului, reconstrucția totalității ideatice divizate în text (Deme 1974: 116-117). În acest proces complex însă purtătorul semnificațiilor textuale este propoziția însăși, acel act predicativ care - fiind un element unic, o verigă dintr-un lanț - în forma sa actuală de realizare îmbină unitățile textuale postcedente cu cele precedente, adăugând, la rândul său, câte un segment la cele relatate anterior (Deme 1974: 128-129).

Așadar, textul este considerat un întreg unitar alcătuit din ansamblul elementelor constitutive autonome, redactate și închise fiecare în parte. Aceste elemente constitutive însă nu sunt numai unități redactate din punct de vedere gramatical, ci mai au o caracteristică importantă: fac parte din șirul sintactic și din compoziția semantică a întregului text. Așa cum rezumă lingvistul Imre Wacha, ceea ce este îndeajuns ca o propoziție să poată fi considerat a fi corect de punct de vedere gramatical, nu este de ajuns în cazul textului, deoarece dintr-o succesiune de propoziții doar atunci se poate realiza un text și din text un întreg ideatic, dacă propozițiile sunt incluse în sistemul sintactic al textului, iar această înglobare sau incluziune se realizează prin conexiunea lor gramaticală și semantică (Wacha 1978: 59). Iar aceste aspecte sunt valabile nu numai cu privire la textul scris și redactat din punct de vedere gramatical, ci și în cazul variantei sale sonore, unde rolul conectorilor textuali și ai divizării îi revin mijloacelor fonosintactice și fonotextuale.

Elementele acustice au un rol important în interiorul frazei, deoarece divizează propoziția în unități lingvistice și logice mai mici, dar le și conectează între ele. Același rol au și în afara propoziției: indică conexiunea dintre propoziții, părți ale textului întreg, și arată interdependența lor în sensul de-a semnală conexiunea cu cele precedente, de-a duce mai departe structura tematică și de-a pregăti cele ce urmează. Toate acestea pot fi redată cu ajutorul mijloacelor acustice prin semnalarea limitelor segmentelor semantice: făcând trimitere la antecedente, reluând tema principală ori pregătind următoarele unități, și totodată atrăgându-ne atenția că deși cercul s-a închis, comunicarea încă n-a luat sfârșit (Wacha 1978: 61).

Din cele prezentate mai sus reiese că o cerință de bază pentru sonorizarea corespunzătoare a unui text și a inteligibilității sale este divizarea corespunzătoare a structurii sale, precum și lungimea optimă a propozițiilor, după ritmul respirației umane (Kassai 1998). În

cele ce urmează luăm câteva exemple de știri radiofonice și televizate¹, alese în mod aleatoriu, pentru a vedea raportul dintre numărul frazelor și a propozițiilor, urmărind totodată și modalitatea de stratificare gramaticală a structurilor sintactice, precum și indicatorii specifici ai acestei stratificări verticale:

Ma 86 éves a Román Rádiótársaság, mely az első adást is ma ünnepli. Az eseménynek rendezvénysorozatot szentelt rádiónk, október 25-én nyitott kapuk napját tartottunk a Marosvásárhelyi Rádióban, amikor több száz hallgató látogatott el székhelyünkre, ugyanakkor október 27-től a marosvásárhelyi közszállításban is, a Hosszú utca mindkét haladási irányában létezik a Marosvásárhelyi Rádió megálló.

(Radio Tg-Mureș, Știri, 1 noi. 2014)

Acest text este compus doar din două fraze, prima fiind compusă din două propoziții cu o divizare a numărului elementelor lexicale de 6 - 7, iar cea de-a doua din patru propoziții cu o divizare lexicală de 5 – 9 – 7 – 18.

Propoziția principală (regenta) din prima frază fiind urmată de o propoziție subordonată, o realizare propozițională a unei părți de propoziție, componentele frazei, cele două propoziții se află pe două nivele diferite ale frazei. În cazul celei de-a doua fraze, între prima și a doua propoziție putem opta pentru un raport de coordonare conclusivă nesemnălată printr-un element de relație, a treia propoziție este subordonată celei de-a doua printr-un fals raport de subordonare circumstanțială temporală, iar cea de-a patra propoziție se află în raport de coordonare copulativă tot cu cea de-a doua propoziție.

Nici în cadrul propozițiilor nu se află la același nivel toate elementele lexicale: unele sunt poziționate la nivelul propoziției, altele sunt subordonate acestora, sau prin subordonări multiple se pot afla la diferite adâncimi. În legătură cu aceste stratificări László Deme vorbește despre ”blocuri funcționale sintactice” (Deme 1976: 70), ale căror componenți sunt părțile de propoziție autonome, aflate la nivelul superior al propoziției, cu posibilitatea de-a schimba liber locul și unitățile de un nivel inferior, conectate strâns cu acestea. De exemplu același bloc funcțional sintactic reprezintă adverbul ”ma”, substantivul articulat „az eseménynek”, sintagma atributivă

---

¹ Exemplele fac parte din Raportul de monitorizare lingvistică a știrilor radiofonice și televizate de limbă maghiară din România 2010-2014, www.ms.sapientia.ro

„az első adást” sau „a Hosszú utca mindkét haladási irányában”, dar pe când în cadrul unui astfel de bloc funcțional relația dintre substantiv și articolul hotărât nu este una gramaticală, ci un raport logic, în cazul ultimului exemplu blocul funcțional sintactic este compus din elementele a patru raporturi sintagmatice, exprimate prin șase elemente lexicale autonome.

Numărul componentelor funcționale aflate într-o propoziție este însă relativ fix și constant, astfel creșterea numărului elementelor lexicale cauzează intensificarea stratificării interne a blocurilor funcționale sintactice din propoziție, ducând la aglomerarea inutilă a structurii (Deme 1976: 71).

În cazul celei de-a doua fraze din textul analizat mai sus, cele 39 de cuvinte grupate în patru propoziții formează blocuri funcționale sintactice ca unități elementare în interiorul propozițiilor după cum urmează:

$(2 - 1 - 1 - 1) - (2 - 3 - 1 - 3) - (1 - 3 - 2 - 1) - (2 - 10 - 1 - 4)$.

După numărul elementelor lexicale dintr-un bloc funcțional putem identifica acele poziții care sunt caracterizate printr-o stratificare mai intensă în cadrul aceleiași propoziții.

Rămânând încă tot la același text, trebuie să precizăm că prima frază poate ar exprima mai elocvent conținutul informațional de transmis într-o formă comasată, mai precis prin eliminarea subordonativei. Astfel în locul construcției sintactice „*Ma 86 éves a Román Rádiótársaság, mely az első adást is ma ünnepli*” (Astăzi împlinește 86 de ani Radiodifuziunea Română, care sărbătorește tot astăzi prima sa emisiune) ar putea fi utilizate următoarele posibilități de transformare: *A Román Rádiótársaság ma ünnepli fennállásának/első adásának 86. évfordulóját* (Radiodifuziunea Română astăzi sărbătorește 86 de ani de la înființarea sa/de la prima emisiune), deoarece modul de realizare prin subordonare parcă ar indica două evenimente independente, cel de înființare a unei instituții și cel de primă transmisie, de parcă ar fi o simplă întâmplare că aceste două date coincid.

La confuzii în interpretare poate duce și subordonarea falsă în cazul următorului fragment: „*október 25-én nyitott kapuk napját tartottunk a Marosvásárhelyi Rádióban, amikor több száz hallgató látogatott el székhelyünkre*” (în data de 25 octombrie am organizat ziua porților deschise la Radio Tîrgu-Mureș, când sute de ascultători au vizitat sediul nostru), pentru că suspendă concordanțele dintre planurile temporale, ducând la confuzii în privința relației cauzale

între cele două evenimente. Ascultătorul nu poate să-și dea seama dacă inițierea zilei porților deschise a fost cauzată de numărul mare de vizitatori care au năvălit prin sediu, ori ziua porților deschise a atras atât de mulți ascultători.

În ceea ce privește expresia „nyitott kapuk napja”, ar fi mai indicat folosirea termenului „nyílt nap” (zi deschisă), deoarece în aria lingvistică maghiară sintagma „nyitott kapuk”, cu formă de plural, s-a răspândit mai mult pentru desemnarea unei serii de evenimente, și totodată această expresie arată un efect intens al limbii române asupra limbii maghiare din România.

În continuare să vedem un alt exemplu, urmărind indicatorii sintactici prezentate mai sus:

Csíkszereda önkormányzata aggodalommal követi a Megyei Sürgősségi Kórház menedzseri tisztségére kiírt pályázat folyamatát - áll az önkormányzat mai közleményében. Mint ismeretes, a csíkszeredai kórház vezető tisztségére az elmúlt két évben több alkalommal hirdettek versenyvizsgát, ez azonban nem volt sikeres, az utóbbi időszakban azért, mert senki sem jelentkezett. A legutóbbi kiírásra sem nyújtott be pályázatot egyetlen helybeli szakember sem. A helyi tanácsosok nehezményezik, hogy a város és a csiki régió legfontosabb egészségügyi intézményének vezetője egy szakmailag nem valós kiválasztás során kerülhetett volna kinevezésre, hiszen egyedüli jelöltként a folyamatból hiányzott maga a „verseny”. A helyi képviselők kéri a Hargita Megyei Tanácsot, minél előbb tegyen meg mindent a sürgősségi kórház menedzsermentjének ismételt megpályáztatása és vezetőjének kinevezése érdekében. Ugyanakkor a Csíkszeredai Önkormányzat képviselői kéri a tulajdonostól, hogy a már megkezdett kórházbővítést kezeljék prioritásként.

(Radio Tg-Mureș, Știri, 1 noi. 2014)

Numărul frazelor din text: 6

Indicatorii blocurilor la nivelul frazelor: frazele componente ale textului formează două blocuri semantice și gramaticale. Dintre prima, a doua și a treia frază, precum și dintre a patra, a cincea și a șasea frază se pot observa relații logice mult mai strânse, decât cea dintre aceste două blocuri. În interiorul blocurilor între prima și cea de-a doua frază există o relație de coordonare concluzivă, între cea de-a doua și a treia relație copulativă simplă, între cea de-a patra și a cincea relație consecutivă, iar între ce de-a cincea și a șasea copulativă, reprezentat în felul următor:

(1←2-3) – (4→5-6)

Numărul propozițiilor: 15

Distribuția relațiilor gramaticale și a celor logice dintre propoziții: 6 raporturi de subordonare și 3 raporturi de coordonare între propozițiile din text, iar această distribuție semnalează perfect structurarea interioară în adâncime a frazelor cu o construcție succesivă, adică cele două nivele de stratificare verticală.

Nivelul de saturație a blocurilor funcționale sintactice din cadrul propozițiilor, unde parantezele semnalează propozițiile, componente ale frazei:

- În prima frază: (2 – 2 – 9) – (1 – 4)
- În cea de-a doua frază: (2) – (5 – 4 – 2 – 1) – (1 – 3) – (3 – 1) – (1 – 2)
- În cea de-a treia frază: (3 – 3 – 1 – 4)
- În cea de-a patra frază: (3 – 1) – (10 – 6 – 3) – (2 – 2 – 1 – 3)
- În cea de-a cincea frază: (3 – 1 – 4) – (2 – 2 – 1 – 10)
- În cea de-a șasea frază: (4 – 1 – 1) – (4 – 1 – 1)

Când în interiorul unităților funcționale numărul elementelor lexicale depășește nivelul mediu, se ivește posibilitatea producerii unor fragmentări secvențiale în decursul citirii cu voce tare a acestor texte prin perturbarea arcului acustic, iar din punctul de vedere al ascultătorilor vorbirea deseori poate deveni confuză și neinteligibilă. Aceste structuri, constituite în mare măsură pe plan vertical, cu o stratificație multiplă, sunt foarte greu perceptibile și interpretabile la prima vedere, tocmai de aceea și reproducerea lor sonoră adecvată necesită în prealabil o lectură atentă, interpretativă, și numai după aceea poate avea loc citirea lor cu voce tare în fața microfoanelor, ținând cont în continuu de actul reconstructiv și interpretativ al ascultătorilor.

BIBLIOGRAPHY:

1. Deme László: *Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági vizsgálata*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971.
2. Deme László: A felolvasott szövegek mondhatósága és érthetősége. In: Cserés Miklós - Deme László: *A rádióban elhangzó beszédről*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1976., pp. 63-93.

3. Deme László: A felolvasott műsorok hangja. In: Cserés Miklós - Deme László: *A rádióban elhangzó beszédről*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1976., pp. 43-62.
4. Deme László: *Szónokok, előadók kézikönyve*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1974.
5. Kassai Ilona: *Fonetika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.
6. Tolcsvai Nagy Gábor: *A magyar nyelv stilisztikája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.
7. Wacha Imre: *Beszélgessünk a beszédről!* Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1978.
8. Wacha Imre: A nyelvi rétegződés kérdései. In: Kemény Gábor (szerk.): *Normatudat – nyelvi norma*. MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1992., pp. 49-106.
9. Wacha Imre: Az információs sík, a szövegszerkezet és a szövegmondatok kapcsolata. In: *Szöveg és stílus. Szabó Zoltán köszöntése*. (szerk. Péntek János), Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár, 1997., pp. 439-446.
10. Wacha Imre: *Nem csak szóból ért az ember. A nonverbális kommunikáció eszköztára*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011.